

INTERACȚIUNEA ȘI COMPETIȚIA FISCALĂ ÎN UE 25

Lect. dr. Raluca DRĂCEA
Universitatea din Craiova

Abstract. *The new Member States' tax systems are in many respects different from those in EU-15. In some cases, this may be to their benefit as their overall tax revenues and nominal and effective corporate tax rates are lower than in the old Member States thus creating stronger incentives to engage in productive economic activity. However, indirect taxes and social contributions play a more important part in budget revenues in the new Member States, affecting adversely labour utilization. Moreover, developments affect the corporate tax advantage built up by new Member States in recent years. First, there are signs that these advantages developed during the 1990s are beginning to erode as preferential tax regimes had to be abandoned upon accession. More recently, some new Member States have moved towards establishing a flat tax system.*

1. Diferențele semnificative dintre sistemele fiscale

Luând în considerare heterogenitatea inerentă a sistemelor fiscale, nu este deloc surprinzător faptul că există diferențe semnificative între noile și vechile State Membre din punct de vedere al sistemelor fiscale.

Structura veniturilor din impozite diferă între noile și vechile State Membre întrucât acestea din urmă încasează sume mai mici din impozitarea directă (impozit pe venitul personal și impozitul pe venitul companiilor) și mai mari din impozitarea indirectă (TVA, în special) și contribuții sociale (figura 1). În timp ce veniturile din impozitele directe reprezintă, în medie, mai mult de o treime din totalul veniturilor în UE-15, acestea sunt aproape de 20% în noile State Membre.

O altă diferență notabilă constă în faptul că, Noile State Membre

colectează mai puține fonduri din sectorul companiilor decât vechile State și, așa cum se poate vedea în figura 2, veniturile din impozitele aplicate asupra companiilor sunt mai reduse ca pondere în PIB comparativ cu alte tipuri de impozite.

Totodată, *cotele de impozitare* ale profitului sunt în general mai mici în noile State Membre. Astfel, în timp ce rata impozitului pe profit în UE-15 este în jur de 30%, în noile State Membre (figura 3) aceasta scade cu aproximativ 10 procente. Ratele impozitului pe profit în noile State Membre variază enorm, de la 12.5% în Irlanda și până la aproximativ 40% în Germania.

În sfârșit, în timp ce Statele Membre din UE-15 și-au redus ratele de impozitare concomitent cu lărgirea bazei de impozitare (încă din anii 80), *noile State Membre au redus drastic ratele*, în special din a doua jumătate a anului 1990.

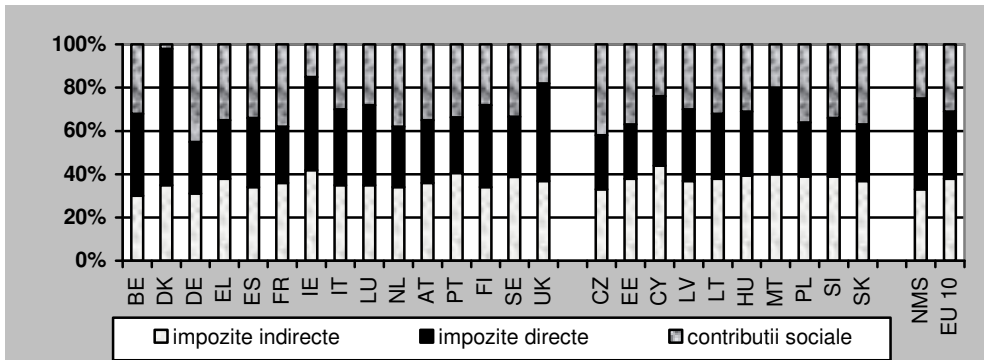


Figura 1. Structura veniturilor din impozite, 2005
(% din total venituri fiscale)

Sursa: Comisia Europeană (2006)

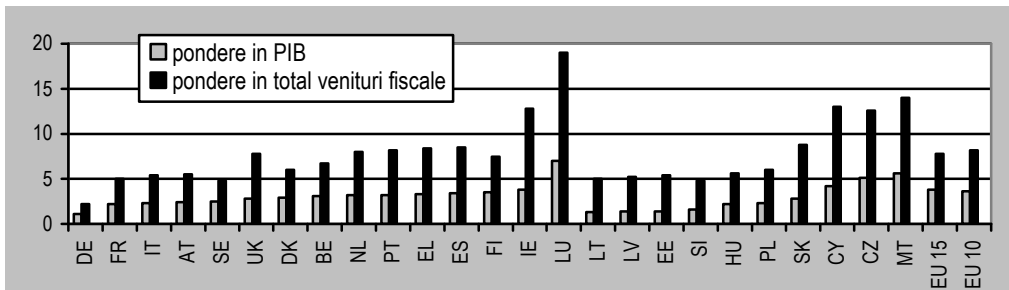


Figura 2. Ponderea impozitului pe profit, 2005
(% din PIB, % din total venituri fiscale)

Sursa: Comisia Europeană (2006)

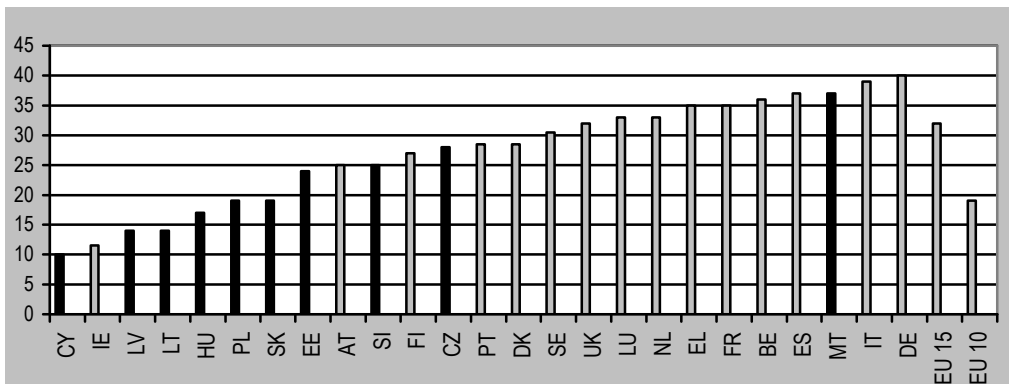


Figura 3. Ratele nominale ale impozitului pe profit, 2006

Sursa: Comisia Europeană (2006)

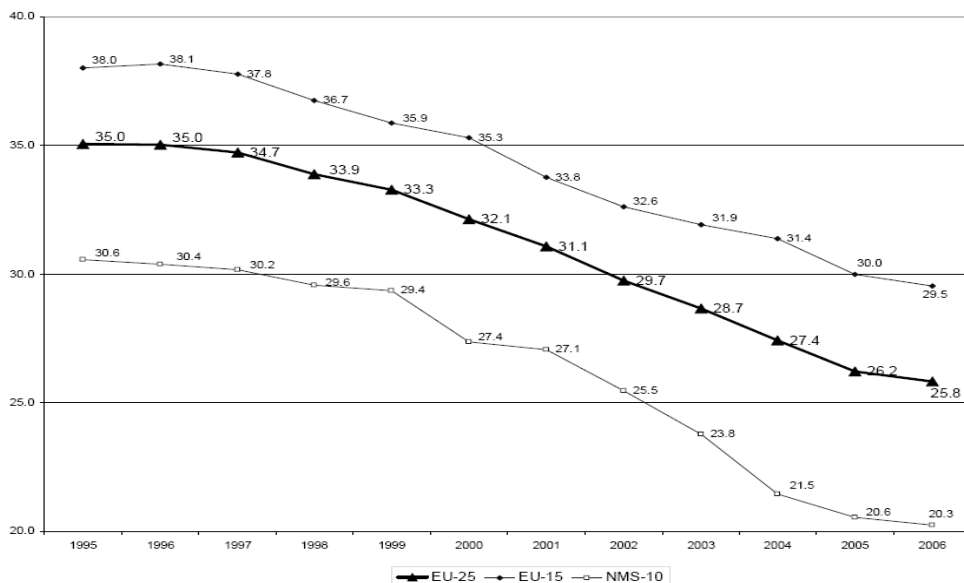


Figura 4. Evoluția ratei impozitului pe profit (1995-2006)

Sursa: EUROSTAT

Ratele nominale ale impozitelor oferă puține informații despre povara impozitului efectiv ce afectează firmele (spre exemplu, Germania colectează puține venituri din impunerea companiilor în ciuda ratei ridicate a impozitului pe profit) dacă nu este luată în considerare baza impozabilă.

Există adesea o diferență uriașă între profitul contabil și profitul impozabil, legislația națională permițând adesea o serie de scutiri și deduceri cum sunt: (i) excluderea unor venituri din baza impozabilă (scutiri); (ii) posibilitatea companiilor de a efectua deduceri din venitul brut; (iii) aplicarea unei cote reduse de impozit (reducere a impozitului) unei anumite categorii de contribuabili; (iv) reduceri din impozitele exigibile, denumite și credite de impozite și (v) prelungirea termenului de plată (amânare).

În mod inevitabil, fiecare țară are propria istorie de scutiri și deduceri, și din această cauză sunt dificil de comparat bazele de impozitare de la o țară la alta. Totuși, presiunea impozitului general poate fi estimat prin așa zisele *rate efective ale impozitului* (figura 5).

Pentru calcularea ratelor efective există două tipuri de abordări. *Prima se referă la datele istorice* („privire în trecut” sau „impozite implicite”), abordare ce utilizează fie datele preluate din conturile naționale (macro), fie datele financiare ale companiilor (micro) raportate apoi la baza de impozitare. *O alta metodă* realizează un proiect de investiții ipotetic și, bazat pe un număr de presupuneri, calculează valoarea impozitului pe presupusa perioadă de viață a proiectului („privire în viitor”).

Estimările prezentate în figura 5 (abordarea este macro, orientată spre trecut) confirmă că ratele impozitului pe profit în noile State Membre sunt mult mai mici decât în UE-15. În același timp, noile State Membre nu sunt singurele care au impozite mici pe profit.

Prin urmare, așa cum s-a arătat, și în cazul impozitelor nominale, datele din figura 5 indică faptul că experiența în UE-15 este destul de diversificată. De aceea, este dificil să concluzionăm ca noile State Membre sunt singurele care practic o impozitare redusă a profitului.

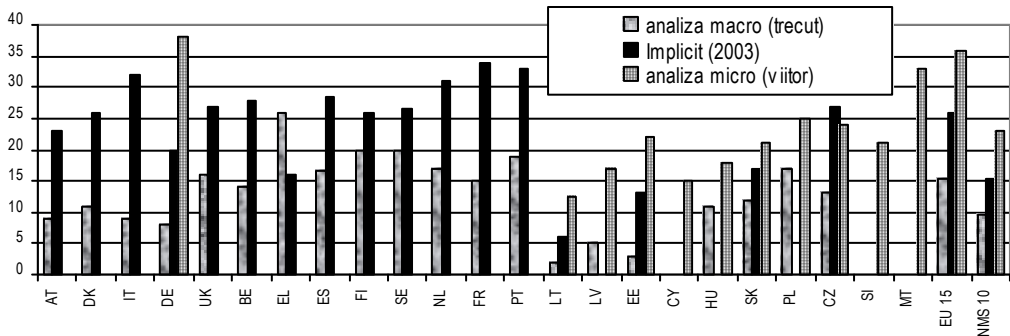


Figura 5. Ratele efective ale impozitului pe profit (diverse abordări)

Sursa: Banca Mondiala, 2004; Comisia Europeana, 2005

Totuși, deși noile State Membre și-au construit o diferență de impozitare față de UE-15 în a doua jumătate a anului 1990, această diferență a început să nu mai fie vizibilă (figura 6). Un motiv ar fi că noile State Membre au fost nevoite să elimine în perioada de preaderare regimurile fiscale preferențiale care să

constitue punctul de atracție al investitorilor străini, întrucât aceste regimuri nu erau conforme cu regulile UE privind ajutoarele de stat. Pentru a compensa aceasta diferență, noile State Membre au apelat la reducerea nivelurilor impozitelor aplicabile asupra societăților.

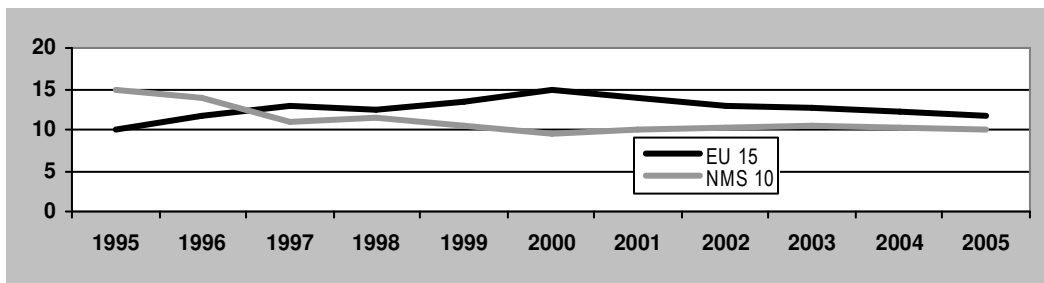


Figura 6. Evoluția ratelor impozitelor efective medii pe profit

Sursa: Banca Mondiala, 2006

2. Impozitarea și investițiile internaționale

În prezent, statele Uniunii Europene, și nu numai, se întrec în a atrage o serie întreagă de activități economice, iar unul dintre instrumentele folosite îl constituie *impozitarea*. Din acest punct de vedere, există o concurență acerbă între state, aspect care poate atrage după sine incapacitatea asigurării unui nivel optim al bunurilor publice. Mai mult, acest

comportament ar putea duce la „o cursă extremă” pentru impozite sau venituri.

În ultimii ani, s-a înregistrat o amplificare a regimurilor fiscale preferențiale ce favorizau diverse activități de investiții, unele dintre acestea fiind chiar extrem de eficiente în atragerea de investiții străine. Aceasta întrucât există opinia conform căreia regimurile fiscale preferențiale, inclusiv impozitarea redusă, constituie premisele unei locații atractive pentru investitorii străini (chiar dacă joacă un rol secundar în luarea deciziilor finale de investiție).

În ciuda unui declin înregistrat în ratele impozitelor pe companii și a diferențelor considerabile dintre sistemele fiscale, impozitele plătite de companiile Uniunii Europene reprezintă un procent din PIB care a rămas relativ neschimbat în ultimul deceniu atât în vechile, cât și în noile State Membre.

Principalele motive care au generat o oarecare stabilitate a nivelului veniturilor încasate sunt, pe de o parte, extinderea bazelor de impozitare, iar pe de altă parte, existența unor profituri ridicate în unele State Membre. Aceste motive, dublate de diferențele semnificative dintre ratele efective de impozitare confirmă ipoteza că *impozitele aplicate asupra companiilor nu au fost decisive în afectarea deciziilor de investiții.*

În mod normal, impozitarea ar trebui să intervină ca și variabilă determinantă destul de târziu în procesul de hotărâre a locației investiției.

În primul rând, firma decide regiunea în care să investească în funcție de factori precum mărimea pieței, mediul extern și mediul economic general de investiții. Apoi, firmele evaluează, în principiu, condițiile microeconomice.

Abia după parcurgerea acestor etape alegerea țării de locație se face în funcție de nivelul fiscalității existent în acea țară.

În fine, impozitarea poate avea efecte destul de importante asupra

forme și finanțării investiției, de exemplu, pe ce piață să se colecteze fondurile pentru finanțarea proiectului, în ce formă și pe ce perioadă.

3. Concluzii

Sistemul fiscal nu reprezintă decât unul dintre factorii esențiali în luarea deciziilor de investiții a companiilor, fiind în fapt un factor mai puțin important decât ceilalți.

Noile State Membre ale Uniunii Europene continuă să fie mai puțin atractive ca și potențiale locații pentru investitorii străini, comparativ cu alte locații din UE, întrucât piețele lor sunt mai reduse atât din punct de vedere al dimensiunii, cât și din punct de vedere al puterii de cumpărare. Deși este adevărat că dezvoltarea economică nu poate fi construită numai pe baza unei fiscalități reduse sau crescute, o presiune fiscală scăzută ar putea elimina unele din aceste dezavantaje.

În concluzie, deși diferențele dintre sistemele fiscale pot constitui un instrument în procesul de convergență a noilor State Membre, acest lucru nu poate substitui reformele fundamentale din mediul de afaceri care determină în ultimă instanță alocarea activității economice în spațiul european.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

European Commission (2006),	<i>Structures of the taxation systems in the EU</i> , European Commission, Economic aspects of taxation, Doc. TAXUD E4/2006/DOC/3201;
European Commission (2005h),	<i>The Structures of the Taxation Systems in the EU</i> , European Commission DG TAXUD, Brussels;
Kok, W. (2003),	<i>Enlarging the European Union, Achievements and Challenges</i> , Report of Wim Kok to the European Commission, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, European University Institute, 26 March
Nicodeme, G. (2001),	<i>Computing effective corporate tax rates: comparisons and results</i> European Economy: Economic Papers, No. 153, June.